

BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM

TÖRTÉNELEM FILOZÓFIA KAR

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG KUTATÁSA ÉS FELDOLGOZÁSA

MESTEI KÉPZÉS

XIII. ERDÉLYI TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA

KOLOZSVÁR, 2010. MÁJUS 14-16

BARTHA ZOLTÁN

GYERŐFFY GYÖRGY ÉLETE LEVELEZÉSE TÜKRÉBEN

Témavezető: DR. RÜSZ-FOGARASI ENIKŐ, DOCENS

BEVEZETÉS

Az Erdélyi fejedelemség történetében, az eddigi szakirodalom szerint, az Apafi korszakot három név fényjelzi: Apafi Mihály fejedelem, a felesége, Bornemissza Anna és a keménykezű kancellár, Teleki Mihály. E három személy határozta meg az erdélyi politikát a 17. század második felében. De e személyek mellé nyugodtan hozzátehetünk egy negyediket is: Gyerőffy György személyében. Mint a fejedelem közeli rokona olyan nagy befolyással bírt a korban, hogy méltán lehet nevezni az Apafi- korszak negyedik nagy alakjának. Gyerőffy György alakja, munkássága és politikai pályafutása kevésbé ismert. Ez idáig nem készült róla átfogó tanulmány, ezért a történetírás méltatlanul elfeledte. Talán eljött az idő, hogy végre arra a helyre kerüljön, amelyik őt megillet: az Apafi- korszak nagy alakjai sorába.

A Gyerőffy család Erdély egyik nagymultú és sajnos méltatlanul elfeledett családja. Tagjai gyakran, ha nem is közvetett módon, de mindig az erdélyi közélet alakítói, formálói voltak. Ott találjuk őket a sorsdöntő pillanatokban, kulcsfontosságú küldetésekben, de béke idején is, jó tanácsokat adva uralkodóiknak. Az 1541-es esztendő eseményei (I. János király halála, Buda és az ország középső részének török uralom alá kerülése, Izabella királyné és a csecsemő II. János, a későbbi János Zsigmond Erdélybe küldésével létrejövő keleti országrész) teljesen új kihívások elé állították a magyar nemességet. A megváltozott díszletek és a gyorsan váltakozó szereplők között azonban akadtak olyanok is, akiknek sikerült megőrizniük addigi vagyonukat és befolyásukat, még ha ez nem is volt olyan jelentős.

Ez főleg az erdélyi, ősi vármegyei nemességnek sikerült, akik az addigi nyugodt vidéki gazdálkodó élet után most hirtelen a történelemformáló politika alakjaivá váltak. Ezen családok közé tartozott a Kolozs megyei Gyerőffy család is, mely a Mikola nemzetség tagjaként a már jelentős vagyonra és befolyásra szert tett Mikola és Kemény, valamint a kismanesi szintre visszasüllyedt Kabos és Radó családokkal állt rokonságban. A nemzetséget alkotó családok a 14. század elején önállósodtak, ekkortól beszélhetünk a Gyerőffy családról is, mely csakhamar két főágra szakadt: a szamosfalvi és a vásárhelyi ágak. Ezen utóbbi ág a 14. század folyamán újabb

ágakra bomlott fel, melyek egy-egy, a család által birtokolt település nevét vették fel előnévként. Így alakul ki előbb az inaktelki, a kiskapusi, majd a 15. század végén a zutori mellékág.

A szamosfalvi ág tagjai már a 14. század elején a helyi és a vármegyei politikai élet rangadóivá válnak, az 1437-es jobbáglázadás vezetőivel megkötött augusztus 6-ai kolozsmonostori egyezmény aláírói között találjuk őket. Ez nem meglepő, mivel a lázadás az ők birtokaikat is érintette, így érdekelték voltak a lázadás mielőbbi rendezésében. A 15. század elejétől a család vásárhelyi ága kezd egyre aktívabb közéleti szerepet játszani, ám fontosabb közéleti tisztségeket majd csak az 1467-es erdélyi nemesi lázadás leverése után kapnak meg. A felkelés során a Gyerőffyék és a Mikola nemzetséget alkotó többi család is megmarad a király hűségén. Ennek köszönhetően ezek a családok elindulnak azon a felemelkedési úton, melynek köszönhetően majd a megváltozott díszletek között, az Erdélyi fejedelemségben fognak fontos tisztségeket betölteni.

1541 után a család vezető egyénisége, a vásárhelyi előnevet viselő Gyerőffy Gáspár lesz, aki Mikola Erzsébetet vette feleségül. Gáspár több évig tartó pereskedést folytatott Kolozsvárral a Malomárkon levő szamosfalvi maloméért. Úgy ő, mint fia, János az erdélyi fejedelmek hűséges hívei voltak. Ennek jutalmaként, szinte megszakítás nélkül Kolozs megye ispánjai, fejedelmi tanácsadók és nagykövetek voltak. Míg Gáspár sírját nem ismerjük, addig felesége a vásárhelyi templomban, János végső nyughelye a kiskapusi templomban található.

János hasonló nevű fia ugyancsak Kolozs megyei ispán és országgyűlési küldött volt. Felesége, Apafi Margit révén atyafiságba került a kor legbefolyásosabb családjaival. Kettejük egyetlen életben maradt gyereke, Gyerőffy György talán a család legismertebb tagja, mely a fennmaradt, kiterjedt levelezésének is köszönhető.

GYERŐFFY GYÖRGY ÉLETE

Gyerőffy György pontos születési idejét és helyét nem ismerjük, de minden valószínűség szerint Vásárhelyen vagy Szamosfalván született, ahol a családjának kúriái voltak, valamikor az 1630-as évek vége felé. Erre az enged következtetni, hogy mikor 1657-ben tatár fogságba kerül, még nőtlen. Apja, Gyerőffy János Kolozs vármegyei ispán volt, míg anyja Apafi Margit, Apafi

György és Petki Borbála leánya volt. Testvére, Mihály, 1662-ben Erdély fejedelme lesz. De testvéreik is a kor neves családjaiba házasodnak be: István Lorántffy Katát vette feleségül, Erzsébet, Lázár György, Katalin, Toldalaki Ferenc, míg Anna Henter János felesége lesz.¹

György is, mint a kor többi nemes ifjúja, fejedelmi apródként kezdte. Közben kiváló nevelésben részesült, korán megtanult latinul és valószínűleg németül is. A gazdálkodással a család kiterjedt birtokain, míg a fegyverforgatással minden bizonnyal a szamosújvári várban ismerkedik meg, melynek apja, mint Kolozs vármegyei ispán, a főkapitánya is volt. Még fiatalon részt vesz II. Rákóczy György 1657-es, katasztrofálisan végződött lengyelországi hadjáratában, minek során az erdélyi nemesség színe-java tatár vagy lengyel fogságba esett. A későbbi fejedelem, Apafi Mihály és testvére, Boldizsár tatár fogságba kerülnek, náluk György és az előbbi kettő testvére, István csak egy fokkal járt jobban. Amikor ugyanis II. Rákóczy György csapatait bekerítették, a fejedelem maga és serege szabad elvonulása fejében súlyos feltételeket tartalmazó szerződés aláírására kényszerült. A korabeli diplomáciai szokásoknak megfelelően a megállapodás teljesítéséig (többek között egymillió kétszázezer forint kártérítés kifizetése) kezeseket kellett állítania. A két jótálló a fejedelem rokonságából került ki: Gyerőffy György a fejedelem, Apafi István pedig a rendek záloga volt, akiket a pénzükre váró lengyel főurak rangjukhoz és diplomáciai szerepükhöz illő körülmények között tartottak.²

Gyerőffy így megmenekedett mind a nagy futást követő szégyenteljes hazatéréstől, mind a tatár rabság szenvedéseitől. Rákóczy azonban nem fizetett, mivel szerinte az erdélyi sereget a tatárok karjaiba vezető lengyelek megsértették az egyességet. A zálogok helyzete ennek megfelelően változott: egy lengyel emlékirat szerint „Lanczutban elsőben ezüsttáblból ettek, és bort ittak, de amikor a váltságdíj csak nem jött, vizet kaptak, aztán fát vágtak és hordtak a konyhára, ilyen nyomorultul fejezték be életüket”.³ Az évek teltek és a remény egyre fogyott. Még Apafi Mihály fejedelemé való választása sem tudta megoldani a gondokat. Noha a fejedelem ugyan megtette a szükséges diplomáciai lépéseket, ez nem bizonyult elegendőnek a

¹ *Genealógiai füzetek- Családtörténeti folyóirat*. Kolozsvár, 1903-tól. VIII-ik (1910) évfolyam.

² Horn Ildikó: *Tündérország útvesztői- Tanulmányok Erdély történetéhez*. ELTE BTK Történelemtudományok Doktori Iskola, Budapest, 2005. 267 o.

³ Uo.

túszok kiszabadítására. Apafi, amellett, hogy nem volt pénze, elvből sem fizetett, mert a váltságdíjat a rendek a Rákócziak személyes adósságaként kezelték. A fejedelem mindössze annyit tehetett bátyjáért és unokatestvéréért, hogy adófizetési kötelezettségeiken enyhített és a katonaaállítás alól is mentesítette birtokaikat.⁴

Eközben Gyerőffy György birtokait rokonai kifosztják, értéktárgyait és iratait elveszik. 1662. január 6-án írja Lanczut várából a fejedelemnek: „mikor ez nyomorúsággal teli veszedelmünknek útjára indulánk, szegény Gyerőffy Pálné asszony ángyom kezében hagytam volt holmi kevés arany és ezüst marhácskámat”. A megmaradt kevés vagyona gondozására a fejedelemtől kér gondviselőt, hogy „teljességgel ne vesszen el”.⁵ A fejedelem 1662. február 6-án írt válaszában tudatja, hogy intézkedett kiszabadítása felől és jószágai érdekében.⁶ Két év múlva, 1664. január 11-én a fejedelem asszonynak, Bornemisza Annának írja: „mint hallom, Mikola Zsigmond uram a tatár fogságból haza jövén, Kolozsváron levő szállásomon való ládáimat, azokkal együtt az mely az levő marháimmal leg károsabb leveles ládámat is felrontotta és hatalmason elvitt”.⁷ Ezért kéri a fejedelemasszonyt, hogy megmaradt vagyonát vegye a saját gondviselésébe.

Gyerőffy György és Apafi István tízévi távollét, mondhatni fogság után végül saját költségükön váltották ki magukat, és ez alapjaiban rendítette meg anyagi helyzetüket. Bethlen János írja,⁸ hogy „Apafi Istvánt és Gyerőffy Györgyöt a nagyságos Rákóczi fejedelem kezesként hagyta ott a lengyel uraknál olyan összegért, melynek kifizetésére a saját illetékéből tett ígéretet. Azonban a tízéves fogságból előbbi hatalmas pénzüsszeggel váltotta ki magát és visszatérve elfoglalhatta az ősi méltóságát. A másik pedig eladta minden vagyonát és abból fizette ki a váltságdíjját. Most minden nélkül nyomorúságos életet él.” Apafit öccse rögtön fejedelmi tanácsosnak tette meg, ami némileg enyhített anyagi gondjain, ám 1668. április 4-én váratlanul meghal. Cserei Mihály szerint megmérgezték, mivel sok embernek állt az útjában: akadályozta, hogy öccse alkalmatlan, érdemtelen embereknek tisztséget, jószágot adjon, ugyanakkor

⁴ Uo.

⁵ Gr. Kemény József gyűjteménye, a Román Állami Levéltár Kolozsvári részlegében, 594-es fond jegyzék

⁶ Uo.

⁷ Uo.

⁸ Bethlen János: *Erdély története, 1629- 1673*. Budapest, Balassi kiadó, 1993. 334 o.

Bornemissza Anna ellenszenvét is kivívta.⁹ Gyeróffy György kárpótlásáról az 1670. február 15-ei országgyűlés intézkedett. Eszerint „Gyeróffy György, a fejedelem Rákóczy György miatt megkárosítottán, elégíttessék ki Báthory Zsófia fejedelemasszony által 11 600 forintig”.¹⁰ Azonban még öt évvel később is egyezkednek Báthory Zsófia ügynökei Gyeróffy Györggyel az összeg miatt. Egy 1671-es oklevél a fejedelmi tábla assessoraként említi Györgyöt.¹¹ Végül a Szilágysómlói uradalmat juttatja neki az országgyűlés, azonban erre Bánffy Dénes is igényt tartott, minek következtében kettejük között egy hosszan elhúzódó pereskedésre kerül sor. 1671. szeptember 20-án Bánffy Dénes ezt írja: „Melyre nézve kegyelmedet kérem, ne vegye tréfára a somlyai állapotot, mert azt elhiggye Kegyelmed, bizony contractusa szerint hozzányúlok, az Kegyelmed pénzét pedig kész vagyok letenni. De mint ilyen nagy summában járó dologban, gyermeki módra nem cselekedhetek”.¹² Minden bizonnyal ennek a vitának lehetett az oka, hogy Gyeróffy György mindent megtett, hogy a fejedelem őt nevezze ki a Bánffy vagyon felkutatását, lajstromozását és lefoglalását felügyelő bizottság élére. Bethlen János is úgy tudja, hogy a Bánffy Dénes elleni per egyik felbujtója pont Gyeróffy György volt.¹³ Erre aztán került sor, hogy Bánffy Dénes 1674-ben hűtlenség vádjába esett és ezért fej és jószágvesztésre ítélték. Hídvégi Nemes János írja naplójában:¹⁴ „1674. december 14-én mentek el Gyeróffy és Keresztesi uramék (Bonchidáról). Aznap virradóra vették szegény Bánffy Dénes uramnak fejét Bethlenben”.

Gyeróffy igyekezett is minél nagyobb darabot kihalászni magának a Bánffy jószágokból. 1674. december 21-én írja Apafi Mihály: „Kendy Gábor uram információjából értjük, hogy néhai Bánffy Dénes javai gyanánt ő kegyelmének is holmi ládáit, és javait elpecsételte volna. Minek okáért parancsoljuk kegyelmednek kegyelmesen, az mikről ő kegyelme jurál, azokat bocsássa dispozitioja alá ő kegyelmének, ne akadályoztassa”.¹⁵ 1675-ben Komáromi István és Gyulai Sándor jelenti a fejedelemasszonynak, hogy sikerült visszavenniük Gyeróffy Györgytől egy régi,

⁹ Cserei Mihály: *Erdély története, 1661- 1711. Kiadja Bánkúti Imre, Budapest, 1983. 100 o.*

¹⁰ *Századok*- A Magyar Történelmi társulat közlönye. Budapest, 1867-től. XXI-ik (1887) évfolyam, Gróf Lázár Miklós: Kolozs megye főispánjai, 1540-1711. 524 o.

¹¹ Uo.

¹² *Történelmi tár.* 1881-es évfolyam, Torma Károly: *Bánffy Dénes tragédiája történetéhez.* 727 o.

¹³ Bánffy János: *Erdély története, 1629- 1673.* Budapest, Balassi kiadó, 1993. 334 o.

¹⁴ Uo. 1902-es évfolyam

¹⁵ Uo. Torma Károly: *Bánffy Dénes tragédiája történetéhez.* 732 o.

kétajtós hintót, egy arany asztali órát, egy pár réz tokot, tíz réz kondért és egy fakó lovat, melyek a Bánffy vagyonból voltak lefoglalva.¹⁶

Egy 1675. április 30-án keltezett, gróf Balassi Imre által írt levél Doboka vármegye egyik főispánjának mondja Gyerőffy Györgyöt.¹⁷ Apafi 1679. augusztus 21-én, Radnótról Kolozs vármegyéhez címzett levele szerint: „akarván egyszersmind arról is idején provideálni, hogy tiszteknek vácálása miatt a törvények meg ne folytassanak”, Gyerőffyt a vármegye főispánjának tette,¹⁸ ám ezt a tisztséget csak 1680 szeptemberéig tartotta meg. Az erdélyi országgyűlés szükség esetén, nehéz periódusokban bizonyos feladatok ellátására rendkívüli tanácsokat, úgynevezett deputációkat állított fel. Ezeket olyan kényes ügyek esetén hozták, mikor sem a fejedelem, sem az országgyűlés nem akarta magára vállalni a felelősséget. Ilyen deputáció felállítására kerül sor 1680. január 1-én is, azzal a céllal, hogy a Portát lecsendesítsék az 1679-i somlyói katonák és a váradi török helyőrség közti összetűzések miatt. Ennek Bethlen Miklós és Elek, Gyerőffy György, Tholdalagi János, Bethlen Pál, Macskási Boldizsár, Mikó István és Petki János volt a tagja.¹⁹ Ugyanekkor pótfeladatként számot kell, vegyenek a még számot nem adott perceptorokon, fő bírákon és alispánokon. A delegáció 1681 februárjáig működött, majd a török veszély enyhülésével, feloszlaják.²⁰

1681 végén és 1682 elején, mint Konstantinápolyi követ tevékenykedett, ahol, mint Bornemisza Anna megbízottja, az ifjú Apafi Mihály fejedelmi elismerését járta ki. Innem írja 1682.február 8-án a fejedelemasszonyak: „Kegyelmes Asszonyom, az ifjú Urunk ő nagysága confirmatiojában már tíz egy heténél, hogy fáradozunk, de igen haszontalanul, mert a porta pénzt emésztő feneketlen verem”.²¹Végül hosszas alkudozások után és egy elég nagy összeg (100 ezer arany) kiadása révén, a Porta elismerte az ifjú Apafi Mihályt Erdély jövődöbeli fejedelmének. 1682 decemberében Gyerőffy György ismét a török szultánnál járt. Adrianopolisból írja a fejedelemnek, hogy a fővezér fogadta és „engem is megmosdatván az asztalhoz leültettek, kihez,

¹⁶ Uo. 745 o.

¹⁷ Uo. 740 o.

¹⁸ Századok, XXI-ik (1887) évfolyam, Gróf Lázár Miklós: *Kolozs megye főispánjai, 1540-1711*. 524 o.

¹⁹ Trócsányi Zsolt: *Erdély központi kormányzata, 1540-1690*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980.

²⁰ Uo.

²¹ Gr. Kemény József gyűjteménye. A Román Állami Levéltár Kolozsvári részlegében, 594-es fond jegyzék. 5 szám.

mint, hogy szokatlan lévén igen közel igen nem akarok vala ülni. Háromszor is mondá, hogy közelebb üljek. Egy csausz jó közel tevé a széket, azt mondván egyik is, de beszéljek is”.²² Beszámolt a fővezérnek a magyarországi fejleményekről, Apafi és Thököly közti viszonyról, és a nemzetközi politikai helyzetről. Ugyanakkor értesítette a fejedelmet, hogy a török seregek a következő év tavaszán Szatmár ellen akarnának támadni. A következő év január 5-én arról tudósítja a fejedelmet, hogy a fővezér 600 szekér lisztet kér a táborba, ellenkező esetben erőszakkal fogja elvenni.²³

1684-ben Apafi ismét Kolozs vármegyei ispánnak nevezi ki, mely tisztségbe július 3-án Mikes Kelemen és Teleki Mihály iktatták be.²⁴ 1685-ben az adót viszi a Portára, majd a következő évben Bethlen Gergely vezérlete alatt a harsági táborba vonul. Innem ír 1687. október 5-én a fejedelemasszonynak, tudósítván a hadak állásáról és a politikai alkudozásokról.²⁵ 1685-ben az országgyűlés újra deputációt állít fel a császári katonák elszállásolása végett. Ennek tagjai többek között Gyerőffy György, Apor István, Bánffy Farkas, Bethlen Miklós, Gyulaffy László, Kabos Gábor, Kemény János, Kendeffy János és Rédei János voltak.²⁶ A deputáció egészen 1690-ig tevékenykedett, mikor is, ugyancsak országgyűlési rendelettel feloszlatták.²⁷ 1688-ban Gyerőffy György a Habsburg seregek elszállásolását irányítja. Január 22-én kelt levelében Kolozsvárról értesíti a fejedelmet a beérkezett élelmiszerek rossz minőségéről és a fennálló siralmas állapotokról.²⁸

1691. január 10-én az országgyűlés határozata alapján a Gubernium tagjainak Gyerőffy Györgyöt, vejét: Gyulaffy Lászlót, valamint Keresztesi Sámuel és Tholdalagi Jánost jelöli ki.²⁹ Az évben őt és Apor Istvánt küldik Váradra tárgyalni a badeni herceggel, hogy a császári

²² Uo. 6 szám

²³ Uo.

²⁴ Századok, XXI-ik (1887) évfolyam, 525 o.

²⁵ Gr. Kemény József gyűjteménye, a Román Állami Levéltár Kolozsvári részlegében, 594-es fond jegyzék. 7 szám

²⁶ Trócsányi Zsolt: *Erdély központi kormányzata, 1540-1690*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980.

²⁷ Uo.

²⁸ Gr. Kemény József gyűjteménye, a Román Állami Levéltár Kolozsvári részlegében, 594-es fond jegyzék. 8 szám

²⁹ Trócsányi Zsolt: *Habsburg politika és Habsburg- kormányzat Erdélyben, 1690- 1740*. Budapest, Akadémiai kiadó, 1988. 218 o.

regimentek ne jöjjenek be Erdélybe, amit sikeresen el is érnek.³⁰ 1691-ben Kolozs megye főbiztosának nevezik ki, e tisztségben a császári hadak elszállásolását intézte.³¹ 1694 januárjában még életben volt, mikor is, mint tanácsos és Kolozs megyei főispán meghívást kap a februári országgyűlésre, de betegsége meggátolta az itteni részvételét.³² Az év március 11-én halt meg Kolozsváron és 21-én temették el Szamosfalván.³³ A halálával megüresedett Guberniumi tanácsadói tisztségbe Apor István került.³⁴ Személyében nem csak egy nagymultú család tagja és a fejedelemség egyik nagy politikusa szállt a sírba, hanem vele együtt a régi Erdélyt is eltemették.

GYERŐFFY GYÖRGY CSALÁDJA

Gyerőffy György Kemény Katalint vette el feleségül, valamikor az 1670-es éves második felében, ugyanis egy 1681.december 19-én kelt levélben Mikes Kelemen már Gyerőffy György kedves házastársának nevezi Kemény Katát.³⁵ Kettejük házasságából három fiú: László, György és János, valamint két leány: Katalin és Borbála született.

Kemény Kata annak a Kemény családnak volt a sarja, mely a Gyerőffy családhoz hasonlóan a Mikola nemzetségbe tartozott, így szinte rokonok voltak. Katalin apja, Kemény Boldizsár (meghalt 1657-ben) a volt fejedelem, Kemény János testvére volt, míg felesége, Bornemissza Zsuzsanna, Apafi Mihály feleségének, Bornemissza Anna nagynénje volt. De a Kemény család többi tagja is a kor legbefolyásosabb személyeivel kötöttek házasságot. Így Gyerőffy György a fejedelmi pár mindkét tagjával rokonságba került, ami elősegítette karrierje gyors felívelését és megmagyarázza az a hatalmas befolyás, mellyel a fejedelmi udvarban bírt. Talán pont ezért is bízták reá az ifjú Apafi Mihály fejedelemé való kinevezésének a kijárását a Portán. És ő, mint hűséges alattvaló, de mint szeretető nagybácsi sikeresen véghez is vitte a megbízatást.

³⁰ Századok, XXI-ik (1887) évfolyam, 525 o.

³¹ Trócsányi Zsolt: *Habsburg politika és Habsburg- kormányzat Erdélyben, 1690- 1740.* 219 o.

³² Uo.

³³ Történelmi Tár, 1893-as évfolyam, Cserei Mihály följegyzései, közli Ferenczi Zoltán.

³⁴ Trócsányi Zsolt: *Habsburg politika és Habsburg- kormányzat Erdélyben, 1690- 1740.* 219o.

³⁵ Történelmi Tár, 1885-ös évfolyam, Torma Károly közlése, 551 o. Mikes Kelemen levele 1681.december 19-én, Fehérvárról: Tekintetes nemzetes Gyerőffy György uram kedves házastársának, tekintetes Kemény Kata asszonynak.

Ha Gyerőffy György élete végéig megmaradt hű katolikusnak, addig felesége, Kemény Kata az unitárius egyház lelkes híve és bőkezű támogatója volt. Az Unitárius Egyház értékes klenódiuai között számos olyan tárgy van, melyeket Kemény Kata adományozott szeretett egyházának. Eszerint az 1701.május 30-ai leltár egy aranyozott ezüst kannát, míg az 1703 –as leltár egy lábas, aranyozott ezüst poharat sorol fel, melyeket ő adományozott a kolozsvári unitáriusoknak. Ezek mellett címeres terítőkkal és tányérokkaal is segítette az egyházat.³⁶ Hogy mikor halt meg, sajnos nincs pontos adatunk, ám ugyanaz az egyházi összeírás szerint 1716 augusztusában még életben volt.

Sajnos a kettejük házasságából született három fiú már nem volt képes apjuk nyomdokaiba lépni. László ugyan még udvari tanácsadó lesz, míg György és János Kolozsi főispánokként szerepelnek az oklevelekben, ám a megváltozott világban mások vették át a vezető szerepet Erdélyben. És 1718-ban, János halálával a Gyerőffy család utolsó aranyága is letört.

Kata előbb Bíró Mózes, majd ennek halála után Henter János felesége lett. Gyerőffy Borbála előbb Gyulaffy Lászlóhoz ment feleségül, majd ennek halála után Kornis Istvánnal köt házasságot. 1727-ben halt meg és a kolozsvári Ferences rendi templom Kornis kriptájában alussza örök álmát.

ÖSSZEFOGLALÓ

Kevés embernek adódik meg az életben az a lehetőség, hogy annyi mindent megéljen, lászon és véghezvigyen, mint Gyerőffy Györgynek. Mint Erdély egyik nagymultú és neves családjának sarja a fejedelemség aranykorában született. Megízlelte a rabság keserű kenyerét, de a hatalom és a jólét édes gyümölcsét is. A fejedelmi család közeli rokonaként az udvar egyik legbefolyásosabb embere volt és így a legkényesebb feladatokat bízták reá, melyeket ő sikeresen meg is oldott. Megélte az új kor kezdetét is és hatalmas tekintélyének és tudásának köszönhetően, még betegen is beválasztották az ország vezetésébe, hisz tanácsaira mindig szükség volt. Így nyugodtan kijelenthető, hogy igenis ott a helye az Apafi korszak nagy nevei

³⁶ Kelemen Lajos: *Adatok a Kolozsvári Unitárius Egyház régi klenódiuaiáról*. Művelődéstörténeti Tanulmányok. Bukarest, Kriterion könyvkiadó, 1977. 220 o.

között. Apafi Mihály, Bornemissza Anna, Teleki Mihály és Gyerőffy György fogja ezután fényjelezni Erdély történetének e szakaszát.

RÖVIDÍTÉSEK

Gr.– gróf

Uo.– ugyanott

o. - oldal

FELHASZNÁLT IRODALOM

a.) FOLYÓIRATOK

Századok. A Magyar Történelmi Társulat közlönye. Budapest, 1867-től.

Történelmi Tár. Kiadja a Magyar Történelmi Társulat közvetítésével a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága. Budapest, 1878-tól.

b.) LEVÉLTÁRI FORRÁSOK

Kászoni Gróf Bornemissza család levéltára - a Román Állami Levéltár Kolozsvári Intézetében, 333-as fondjegyzék.

Kemény József kéziratos gyűjteménye - a Román Állami Levéltár Kolozsvári Intézetében, 594-es fondjegyzék.

c.) SZAKIRODALOM

Bethlen János: *Erdély története, 1629- 1673*. Fordította P. Vásárhelyi Judit, az utószót és a jegyzeteket írta Jankovics József, a mutatókat összeállította Jankovics József és Nyerges Edit. Budapest, Balassi kiadó, 1993.

Bíró Vencel: *Erdély követei a Portán*. Kolozsvár, 1921.

G. Etényi Nóra, Horn Ildikó: *Idővel paloták- magyar udvari kultúra a 16- 17-ik században*. Budapest, Balassi kiadó, 2005.

Horn Ildikó: *Tündérország útvesztői - Tanulmányok Erdély történetéhez*. Budapest, ELTE BKT Történelemtudományok Doktori iskolája, 2005.

Kelemen Lajos: *Adatok a Kolozsvári Unitárius Egyház régi klenódiumairól*. Művelődéstörténeti Tanulmányok. Bukarest, Kriterion könyvkiadó, 1977.

Kempelen Béla: *Magyar nemes családok*. Budapest, Grill Károly könyvkiadó vállalata, 1911.

Kövári László: *Erdély nevezetesebb családai*. Kolozsvár, 1854.

Nagy Iván: *Magyarország családai címerekkel és nemzetségi táblázatokkal, I.- IX. és pótkötet*. Budapest, 1857- 1868.

Mikola László: *Historica genealogico- Transsylvanica etc*. Magánkiadás, 1731.

Szakály Ferenc: *Virágkor és hanyatlás, 1440-1711*. Budapest, História- Honlap kiadó, 2006.

Dr. Szádeczky Béla: *I. Apafi Mihály fejedelem udvartartása, I. kötet, Bornemissza Anna gazdasági naplói, 1667-1690*. Budapest, A Magyar Tudományos Akadémia Könyvkiadó hivatala, 1911.

Trócsányi Zsolt: *Erdély központi kormányzata, 1540-1690*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980.

Trócsányi Zsolt: *Habsburg politika és Habsburg- kormányzat Erdélyben, 1690-1740*. Budapest, Akadémiai kiadó, 1988.

